

Semiologia musical

Codi: 100667
Crèdits: 6

2024/2025

Titulació	Tipus	Curs
2500240 Musicologia	OT	3
2500240 Musicologia	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Aurèlia Pessarrodona Pérez

Correu electrònic: aurelia.pessarrodona@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

S'ha d'haver cursat prèviament les assignatures "Llenguatge musical I", "Llenguatge musical II" i "Anàlisi musical". És recomanable un bon nivell d'anglès.

Objectius

Des de la dècada de 1960 fins a dia d'avui són diverses les pràctiques i els coneixements que s'identifiquen sota els termes semiologia o semiòtica musical. Malgrat l'absència d'un marc teòric unificat, el que es comparteix és el fet de posar en primer terme el signe, la significació i la reflexió sobre el significat musical, així com la capacitat comunicativa de la música, sempre des d'una perspectiva interdisciplinària.

L'assignatura presenta els principals corrents de la semiologia musical, relacionant-los amb les diferents teories del signe que es prenen com a punt de partida i proposant pautes i estratègies per a l'anàlisi musical i la seva interpretació.

Competències

Musicologia

- Analitzar críticament les obres musicals des de qualsevol punt de vista de la disciplina musicològica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Relacionar conceptes i informacions de diferents disciplines humanístiques, científiques i socials, especialment les interaccions que s'estableixen entre la música i la filosofia, la història, l'art, la literatura i l'antropologia.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar a la recerca musical les conceptualitzacions pròpies de la filosofia, la història, la literatura i l'antropologia.
2. Aplicar amb propietat la metodologia de l'anàlisi semiòtica per relacionar la música amb altres llenguatges artístics (pintura, escultura i d'altres).
3. Aplicar correctament el concepte de gest musical.
4. Aplicar correctament el concepte del procés de comunicació i de la significació.
5. Aplicar correctament el mètode analític de la tripartició.
6. Comprendre la utilització propedèutica de l'anàlisi musical, en especial de l'aproximació semiològica.
7. Comunicar per escrit, amb correcció, precisió i claredat argumentals i terminològiques, els coneixements adquirits, tant en l'àmbit de l'especialització com de la divulgació musicals.
8. Definir el concepte de narratologia en la música i les diferents maneres d'aplicar-lo en aquest àmbit.
9. Definir els fonaments de l'anàlisi semiòtica de la música a partir dels models de Peirce i Greimas.
10. Discernir i aplicar les teories de la inferència de la comprensió en el llenguatge musical.
11. Extreure conclusions de tipus hermenèutic a partir de l'anàlisi de les partitures, aplicant diferents mètodes analítics.
12. Fer servir correctament el concepte de símbol i signe musical.
13. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
14. Identificar les pràctiques socials de la música i la seva interpretació a partir de la semiologia.
15. Integrar els coneixements adquirits en l'elaboració de textos sintètics i expositius adequats a l'àmbit comunicatiu acadèmic i d'especialització.
16. Manipular la metodologia analítica a partir de l'establiment del topos musical.
17. Relacionar correctament els procediments de la semiologia amb les teories de la retòrica musical.
18. Resoldre problemes de manera autònoma.
19. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.

Continguts

1. Conceptes bàsics de significació musical:
  - Música i sentit?
  - Retòrica, hermenèutica i semiòtica: aproximació conceptual i històrica
  - Bases de la significació i la comunicació musicals
2. Una aproximació a la retòrica barroca
3. La teoria dels tòpics (o *topoi*)
  - Tòpics i Classicisme
  - Tòpics més enllà del Classicisme?
4. El discurs musical: música i narratologia
  - Els agents de la música
  - La narració musical
5. Música, gest i cos
  - Música i metàfora
  - Interpretació, comunicació i sentit
6. Música i intertextualitat
6. Intersemiosis musicals: diàlegs entre disciplines artístiques

- Traducció i adaptació
- Música i arts visuals
- Música i drama
- La musivisió

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classe magistral	30	1,2	3, 1, 5, 4, 17, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 2, 12, 7, 18, 19, 6, 16, 13
Tutories	7	0,28	15, 7, 18, 19, 13
Tipus: Supervisades			
Seminaris de debat sobre lectures i anàlisis d'obres	13	0,52	3, 1, 5, 4, 17, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 2, 12, 7, 18, 19, 6, 16, 13
Tipus: Autònomes			
Cerca d'informació	15	0,6	15, 7, 18, 19
Estudi i lectura de continguts	39	1,56	3, 1, 5, 9, 10, 11, 15, 12, 7, 18, 19, 6, 16, 13
Realització de treballs	40	1,6	1, 4, 11, 14, 15, 12, 7, 18, 19, 6, 13

Es combinaran classes teòriques amb diverses activitats pràctiques que podran ser individuals o col·lectives.

S'analitzaran diverses obres musicals a classe i es duran a terme comentaris de text relacionats amb els continguts de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova escrita 1	30 %	2	0,08	3, 1, 5, 4, 17, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 2, 12, 7, 18, 19, 6, 16, 13
Prova escrita 2	30 %	2	0,08	3, 1, 5, 4, 17, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 2, 12, 7, 18, 19, 6, 16, 13
Tasques en el Moodle i participació a classe	10 %	0	0	3, 1, 5, 4, 17, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 2, 12, 7, 18, 6, 16, 13

Es realitzaran dues proves escrites, una a la meitat i l'altra al final del semestre, el resultat de cadascuna de les quals representarà el 30% de la nota global.

Es durà a terme un treball obligatori en grup sobre un tema que s'haurà de pactar amb el professor. La nota del treball representarà el 30% de la nota global.

També s'inclouran tasques realitzades al Moodle en relació amb diverses activitats (seminaris de professors convidats, assistència o visualització online de congressos i conferències sobre semiologia musical), representant el 10% de la nota global.

Per aprovar l'assignatura caldrà aprovar el treball i cadascuna de les dues proves escrites amb una nota mínima de 5.

Les qualificacions de les proves escrites i del treball es publicaran al Campus Virtual. En el moment en què es publiquin els resultats es publicaran també les dates de revisió.

Per poder optar a la prova de recuperació caldrà haver aprovat el treball obligatori, i haver superat una de les dues proves escrites amb una nota mínima de 5. No serà recuperable aquella prova que no hagi estat realitzada en el termini fixat.

No serà possible optar a la consideració "no avaluable" a partir del moment en què l'alumne es presenti a una de les proves escrites o entregui el treball obligatori.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

AVALUACIÓ ÚNICA

- Examen de contingut teòric i anàlisi semiòtica d'una obra musical: 40%
- Treball escrit sobre un aspecte del temari segons els paràmetres del treball grupal (però individual i amb exposició oral enregistrada): 30%
- Entrega de quatre ressenyes de vídeos de les Jornades ab Sentits de l'ESMUC: 30%

L'entrega del treball i de les ressenyes i la realització de l'examen es duran a terme en una única data indicada en el programa de l'assignatura, accessible des del campus virtual.

Bibliografia

Agawu, K. (2012). *La música como discurso: Aventuras semióticas en la música romántica*. Buenos Aires: Eterna Cadencia Editora.

Allanbrook, W. J. (1983): *Rhythmic Gesture in Mozart: Le Nozze di Figaro and Don Giovanni*, Kindle: University of Chicago Press.

- Allanbrook, W. J. (2014): *The Secular Commedia: Comic Mimesis in Late Eighteenth-Century Music*, Oakland: University of California Press.
- Almén, B. (2008). *A Theory of Musical Narrative*. Bloomington: Indiana University Press.
- Altman, R. (2008). *A Theory of Narrative*. New York: Columbia University Press.
- Bal, M. (2019). *Teoría de la narrativa*. Madrid: Cátedra.
- Barbieri, Daniele; Marconi, Luca; Spampinato, Francesco (2008): *L'ascolto musicale: condotte, pratiche, grammatiche*, Lucca: LIM.
- Barthes, R. (1999). *Mitologías*. México, D.F.: Siglo XXI.
- Barthes, R., et al. (1972). *La Semiología*. Buenos Aires: Tiempo Contemporáneo.
- Barthes, R., et al. (2016). *Análisis estructural del relato*. México, D.F.: Coyoacán.
- Cascudo, T. (ed.) (2015). *Música y cuerpo. Estudios musicológicos*. Logroño: Calanda.
- Cook, N. (1998). *Analysing Musical Multimedia*. New York: Oxford University Press.
- Cook, N. (2001). Theorizing Musical Meaning. *Music Theory Spectrum*, 23, No. 2, 170-195.
- Eco, U. (1977). *Tratado de semiótica general*. Barcelona: Lumen.
- Eco, U. (1992). *Obra abierta*. Barcelona: Planeta.
- Eco, U. (2012). *El superhombre de masas*. Barcelona: Random House Mondadori.
- Eco, U. (2013). *Apocalípticos e integrados*. Barcelona: Fábula
- Foucault, M. (2015). *El orden del discurso*. Barcelona: Tusquets.
- Godoy, Rolf Inge; Leman, Marc (2010). *Musical Gestures: Sound, Movement and Meaning*
- González Martínez, J. M. (2008). *Semiótica de la música vocal*, Murcia: Universidad de Murcia, 2007.
- Grabócz, Márta (dir.) (2007). *Sens et signification en musique*, Hermann. à DEMANAR.
- Grabócz, Márta (2009). *Musique, narrative, signification*, París: L'Harmattan. à Demanar
- Grabócz, Márta (dir.) (2021). *Narratologie musicale. Topiques, théories, et stratégies analytiques*, Hermann-
- Greimas, A. J., & Courtès, J. (1982). *Semiótica. Diccionario razonado de la teoría del lenguaje*. Madrid: Gredos.
- Grimalt, J. (2014). *Música i sentits. Introducció a la significació musical*. Barcelona: Dux.
- Grimalt, J. (2020). *Mapping Musical Signification*. Cham: Springer.
- Grupo de Entrevernes (1982). *Análisis semiótico de los textos. Introducción - Teoría - Práctica*. Madrid: Ediciones Cristiandad.
- Kramer, Lawrence (2002), *Musical Meaning Toward a Critical History*, Berkeley, London: University of California Press.
- Kramer, Lawrence (2010), *Interpreting Music*, Berkeley: University of California Press.
- Hatten, R. S. (2004). *Interpreting Musical Gestures, Topics and Tropes*. Indiana University Press.

- López Cano, R. (2012). *Música y retórica en el barroco*. Barcelona: Amalgama.
- López Cano, R. (2020): *La música cuenta. Retórica, narrativa, dramaturgia, cuerpo y afectos*, Barcelona: ESMUC.
- Martinez, J. L. (2001). "Semiótica de la música: una teoría basada en Peirce". *Signa. Revista de la Asociación Española de Semiótica* 10.
- McClelland, Clive (2012). *Ombra: Supernatural Music in the Eighteenth Century*, Lanham: Lexington.
- McClelland, Clive (2017). *Tempesta: Stormy Music in the Eighteenth Century*, Lanham: Lexington.
- Meyer, Leonard B. (2001). *Emoción y significado en la música*. Madrid: Alianza.
- Mirka, Danuta (ed.). *Communication in Eighteenth-Century Music*, Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Mirka, Danuta; Agawu, V. Kofi (2014). *The Oxford Handbook of Topic Theory*, Oxford: Oxford University Press, 2014.
- Nattiez, J. J (1990). *Music and Discourse. Toward a Semiology of Music*. Princeton: Princeton University Press.
- Neumeyer, D. (2015). *Meaning and Interpretation of Music in Cinema*. Bloomington: Indiana University Press.
- Peirce, C. S. (2007). *La lógica considerada como semiótica. El índice del pensamiento peirceano*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- Propp, V. (2014). *Morfología del cuento*. Madrid: Akal.
- Saussure, F. de. (1991). *Curso de lingüística general*. Madrid: Akal.
- Sebeok, T. (1996). *Signos: Una introducción a la semiótica*. Barcelona: Paidós.
- Sheinberg, E.; Dougherty, W. P. (eds.) (2020): *The Routledge Handbook of Music Signification*, London, New York: Routledge.
- Stam, R. (2001). *Teorías del cine. Una introducción*. Barcelona: Paidós.
- Tagg, P. (2013). *Music's Meanings*. New York: The Mass Media Music Scholars' Press.
- Tarasti, E. (1994). *A Theory of Musical Semiotics*. Indiana University Press.
- Tarasti, E. (2012). *Semiotics of Classical Music. How Mozart, Brahms and Wagner Talk To Us...*
- Tarasti, E. (2015). *Sein und Shein: Explorations in Existential Semiotics*. Boston: De Gruyter Mouton.
- Tarasti, E. (dir.) (2023): *Transcending Signs: Essays in Existential Semiotics*, Boston: De Gruyter Mouton.

Programari

No es té previst fer servir cap aplicació informàtica específica per a la docència.

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TE) Teoria	87	Català/Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt

PROVISIONAL